

## دیپلماسی دیجیتال چین در امارات متحده عربی و عربستان سعودی

سیدرضا هاشمی جیلی<sup>۱</sup>

محمدحسین عارفی دوست ماسوله<sup>۲</sup>

### چکیده

این پژوهش سعی دارد که با بررسی دیپلماسی دیجیتال چین در کشورهای عربستان سعودی و امارات متحده عربی، با روشی که در زمره تحقیقات کتابخانه‌ای قرار دارد، به این سؤال پاسخ دهد که دیپلماسی دیجیتال چین در قبال کشورهای عربستان سعودی و امارات متحده عربی، چه تأثیری بر روند گسترش روابط این کشور با عربستان و امارات داشته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که با شروع تمرکز چین بر روی روابطی گسترده‌تر با دولت‌های خاورمیانه به‌منظور بهره‌برداری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری و منابع عظیم منطقه و درک این مطلب از سوی چین برای ارائه تصویری مثبت و صلح‌طلب از خود با استفاده از دیپلماسی دیجیتال جهت گسترش نفوذ خود در این منطقه، روابط چین با کشورهای مذکور گسترش چشم‌گیری داشته و این روابط علی‌رغم سنگ‌اندازی‌های غرب و ایالات متحده رو به پیشرفت بوده است. روش تحقیق کتابخانه‌ای و چارچوب نظری آن استفاده از نظریه قدرت نرم جوزف نای است.

### واژگان کلیدی:

دیپلماسی عمومی، چین، خاورمیانه، دیپلماسی دیجیتال، قدرت نرم.

درجه مقاله: علمی - پژوهشی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۲۹

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۱۷

<sup>۱</sup>. دانشجوی رشته روابط بین الملل دانشگاه امام صادق علیه السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران. [srezahashemij@isu.ac.ir](mailto:srezahashemij@isu.ac.ir)  
<sup>۲</sup>. دانش آموخته کارشناسی ارشد مطالعات منطقه‌ای دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه. تهران، جمهوری اسلامی ایران. [hoseinarefi0@gmail.com](mailto:hoseinarefi0@gmail.com)

## مقدمه

چین در سال‌های اخیر تلاش‌هایی در راستای گسترش دیپلماسی دیجیتال خود داشته و به دنبال افزایش نفوذ و همکاری خود با کشورهای سراسر جهان در این حوزه است. این موضوع شامل تمرکز بر توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، به اشتراک‌گذاری فناوری‌های دیجیتال، ارائه تصویری مثبت از کشور چین در اذهان عمومی مردم جوامع عرب و گسترش روابط بین دو کشور از طریق رسانه‌های اجتماعی است.

عربستان سعودی و امارات متحده عربی دو کشوری هستند که چین در تلاش است روابط دیجیتال خود را با آنها گسترش دهد. این دو کشور روابط اقتصادی قوی با چین دارند و علاوه بر این به دنبال سرمایه‌گذاری چینی‌ها در زیرساخت‌های دیجیتال و فناوری‌های پیشرفته هستند. در طول بیداری اسلامی ۲۰۱۱، رهبران عرب شاهد آشفتگی ناشی از فعالیت رسانه‌های اجتماعی بودند. این وقایع بسیاری از مستبدان عرب علی‌الخصوص عربستان و امارات را وادار کرد تا سرمایه‌گذاری‌های خود را در نظارت فنی، امنیت سایبری، سانسور و تبلیغات تسریع بخشند. این دو کشور همچنین به دنبال بازیابی و ابقای مشروعیت خود با استفاده از جذب سرمایه‌گذاری‌های کلان در زیرساخت‌های دیجیتال هستند.

از طرفی دیگر، چین نیز به دنبال ارائه تصویری مثبت از خود در ذهن مردم و سیاستمداران عرب (به‌خصوص امارات متحده عربی و عربستان سعودی که در این جا مورد مطالعاتی این پژوهش است) است تا این موضوع موجب شود که تمایل این کشورها برای گسترش ارتباطات در زمینه‌های مختلف اقتصادی، تجاری و سیاسی، علی‌رغم موانعی که غرب و ایالات متحده ایجاد می‌کنند، ازدیاد یابد.

در این راستا، چین هر ساله نمایشگاه‌های مختلفی در عربستان سعودی و امارات برگزار می‌کند تا فناوری‌های دیجیتال خود را مانند هوش مصنوعی، داده‌های بزرگ و رایانش ابری را به نمایش بگذارد. علاوه بر این چین در زمینه طیف وسیعی از فناوری‌های دیجیتال، مانند امنیت سایبری و دولت الکترونیک، آموزش‌هایی را به عربستان سعودی و امارات متحده ارائه داده است. همچنین چین در توسعه زیرساخت‌های دیجیتال در عربستان سعودی و امارات متحده عربی، مانند شبکه‌های نسل پنجم تلفن همراه و مراکز داده سرمایه‌گذاری‌های عظیمی کرده است.

دیپلماسی دیجیتال چین در قبال عربستان سعودی و امارات را می‌توان یک تحول مثبت برای هر سه کشور قلمداد نمود. از سویی چین می‌تواند با ارائه تصویر مثبت از خود در بین

سیاست‌مداران و جامعه عربستان و امارات از فرصت‌ها و منابع عظیم این دو کشور بهره ببرد و هم عربستان سعودی و امارات متحده عربی از سرمایه‌گذاری‌های چین در حوزه دیجیتال، امنیت سایبر و بسترسازی رسانه‌های اجتماعی، اقدام به پیشینه‌سازی مشروعیت خود و همچنین ارائه تصویری مثبت از خود در نگاه جهانیان نمایند.

**پیشینه تحقیق.** در خصوص پیشینه تحقیق باید عنوان کرد که با توجه به عنوان مقاله حاضر، پژوهش‌هایی در این زمینه نگاشته شده است، اما هیچ‌کدام به دیپلماسی دیجیتال چین در قبال امارات و عربستان سعودی نپرداخته‌اند و تأثیر دیپلماسی دیجیتال بر روابط چین و این دو کشور را مورد بررسی قرار نداده‌اند. در ذیل به چند اثر پژوهشی به‌صورت مختصر اشاره می‌گردد.

فاکوندو<sup>۱</sup>، در مقاله‌ای (۲۰۲۳) با عنوان «دیپلماسی دیجیتال چین در توییتر: واکنش‌های متعدد به طرح کمربند و جاده»، به بررسی تلاش‌های دیپلماسی دیجیتال چین در مورد ابتکار کمربند و جاده در توییتر بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ می‌پردازد. اما دیپلماسی دیجیتال این کشور را در خصوص امارات و عربستان سعودی بررسی نمی‌کند.

معصومه زمانیان و همکاران، در مقاله‌ای (۱۴۰۱) با عنوان «مطالعه تطبیقی دیپلماسی دیجیتال آمریکا، بریتانیا، چین و روسیه»، مجموعه اسناد منتشرشده مرتبط با دیپلماسی دیجیتال کشورهای مذکور را بررسی نموده‌اند و نکاتی را راجع به دیپلماسی دیجیتال چین استخراج کرده‌اند.

ماریا رپنیکووا<sup>۲</sup> و الکساندر چن<sup>۳</sup>، در مقاله‌ای (۲۰۲۳) با عنوان «رقابت گفتمانی نامتقارن: دیپلماسی دیجیتال چین و ایالات متحده در آفریقا»، با تجزیه و تحلیل اینکه چگونه دیپلمات‌های چینی و آمریکایی در ارتباط دیپلماتیک معمول با مخاطبان آفریقایی در توییتر درگیر هستند، رقابت چین و ایالات متحده را در خصوص روایت‌ها بررسی می‌کند. این مقاله بر رقابت دیپلماسی دیجیتال چین و آمریکا در آفریقا تمرکز دارد.

ژانگ<sup>۴</sup>، و ما<sup>۵</sup>، در مقاله‌ای (۲۰۲۲) با عنوان «راهبردهای دیپلماسی دیجیتال در حال ظهور چین»، به طور کلی به بررسی مؤلفه‌های دیپلماسی دیجیتال چین، اهداف، استراتژی‌ها و انگیزه‌های این کشور پرداخته‌اند که از نقاط مثبت این پژوهش به حساب می‌آید.

<sup>1</sup>. Maximiliano Facundo Vila Seoane

<sup>2</sup>. Maria Repnikova

<sup>3</sup>. Keyu Alexander Chen

<sup>4</sup>. X Zhang

<sup>5</sup>. Y Ma

کریستوفر<sup>۱</sup> و کندریک<sup>۲</sup>، در مقاله‌ای (۲۰۲۱) با عنوان «توییت و دیپلماسی دیجیتال: چین و کووید-۱۹»، دیپلماسی دیجیتال چین در دوران کرونا را با تمرکز بر توییت چینی بررسی کرده و افزایش تمایل این کشور در استفاده از دیپلماسی دیجیتال در نتیجه همه‌گیری کرونا را اثبات می‌کنند که این از نقاط مثبت مقاله محسوب می‌شود.

همان‌گونه که بررسی شد، پژوهش‌هایی در این زمینه نگاشته شده است، اما هیچ‌کدام به دیپلماسی دیجیتال چین در قبال امارات و عربستان سعودی نپرداخته‌اند؛ لذا نوآوری پژوهش حاضر آن است که با نگاهی تطبیقی، دیپلماسی دیجیتال چین را به‌عنوان یکی از بازیگران مهم نظم در حال تغییر جهانی، در قبال دو بازیگر حوزه خلیج فارس، یعنی امارات و عربستان مورد واکاوی قرار داده است. به‌عبارت‌دیگر، تمایز اصلی این اثر آن است که تأثیر دیپلماسی دیجیتال را بر افزایش نفوذ چین و گرایش کشورهای منطقه به ایجاد و گسترش روابط با پکن مورد بررسی قرار داده است.

**مبانی نظری. (قدرت نرم و دیپلماسی عمومی)** امروزه قدرت نرم از اهمیت بالایی برخوردار شده است و از ابزارهای کلیدی سیاست خارجی کشورها محسوب می‌شود. به‌صورت کلی، مفهوم قدرت نرم همان قدرت غیرنظامی در نظر گرفته می‌شود که قدرت فرهنگی و اقتصادی را شامل می‌شود (واتانامه و مکائل، ۱۳۹۰).

نای اعتقاد دارد که جهانی‌سازی و انقلاب ارتباطات منجر به بیشتر شدن اهمیت قدرت نرم در مقایسه با گذشته شده است (Nye, 2004: 17). از نظر نای، قدرت نرم همانند دیگر شکل‌های قدرت، برآیندی از منابع مختلف است. وی کنترل منابع قدرت نرم را امری مشکل برشمرده و اعتقاد دارد که بسیاری از منابع مهم آن، از کنترل دولت‌ها خارج هستند (نای، ۱۳۸۷: ۹-۱۱).

در بحث دیپلماسی عمومی، مفهوم قدرت نرم از اهمیت بالایی برخوردار است. به عبارت دیگر، دیپلماسی عمومی از قدرت نرم سود برده و منجر به تقویت آن می‌گردد. در این خصوص، مؤلفه‌هایی همچون فرهنگ، ارزش‌های بنیادین و سیاست‌ها هرگاه مورد پذیرش مخاطبین واقع شود، تولید قدرت خواهد کرد (داداندیش و احدی، ۱۳۹۰: ۱۴۸). دیپلماسی عمومی منجر به ایجاد چهره بهتر و مانا تر از یک کشور در میان مردم دیگر کشورها خواهد شد و قدرت نرم یک کشور را افزایش خواهد داد (Fan, 2008: 21). هرچند که دیپلماسی عمومی در افزایش قدرت یک کشور سابقه‌ای طولانی دارد، اما در هر صورت نیاز به فهم و

<sup>1</sup>. Alden Christopher

<sup>2</sup>. Chan Kendrick

شناخت جامعه هدف دارد (Nye, 2008: 12). در همین خصوص، دیپلماسی عمومی به‌عنوان ابزار قدرت نرم، همواره در سطوح بالا و گسترده مورد توجه دولت‌ها بوده و دستور کار سیاست خارجی آن‌ها دارای اهمیت بوده است (شاه رضایی و شیرزادی، ۱۳۹۷: ۱۴۱). در دیپلماسی عمومی، راه‌های مختلفی برای ارتقای قدرت نرم و افزایش هر چه بیشتر نفوذ در کشور هدف وجود دارد که از جمله آن، اعطای بورس تحصیلی، تبادلات دانشجویی و غیره است (Pamment, 2013: 7).

علاوه بر آنچه در خصوص ارتباط تنگاتنگ دیپلماسی عمومی و قدرت نرم گفته شد، توجه به مقوله افکار عمومی نیز در روابط بین‌الملل حائز اهمیت است. افکار عمومی مخاطبین از چنان اهمیتی برخوردار است که دیپلماسی عمومی بدون توجه به آن، در طراحی و اجرای راهبردهای خود شکست خواهد خورد. به همین دلیل، شناخت مخاطبان دیپلماسی عمومی در وهله اول، اختصاص دادن مناسب‌ترین ابزار دیپلماسی عمومی به‌منظور نفوذ و جذب بیشتر در میان آن‌ها در مرحله بعد و نهایتاً ارزیابی واکنش آن‌ها، از اهمیت خاصی برخوردار است (شیخ‌الاسلامی و نوری، ۱۳۹۶: ۲۸۳-۲۸۵).

با توجه به آنچه بیان شد، قدرت‌هایی مانند چین توانسته‌اند از دیپلماسی عمومی به‌طور کلی و دیپلماسی دیجیتال به‌طور خاص، به‌عنوان ابزارهای مهم قدرت نرم بهره‌برده و بر مردم کشورهای مختلف از جمله امارات و عربستان تأثیر بگذارند. این نفوذ منجر به تصویرسازی مثبت در افکار عمومی کشورهای مذکور گردیده و توانسته زمینه را برای اقناع، اعتبار، وجهه بین‌المللی و در نهایت، ارتقای روابط بیشتر بین دولت چین و دولت‌های امارات و عربستان فراهم سازد تا از این طریق، چین بتواند سود سیاسی و اقتصادی بیشتری را کسب نماید.

## ۱. چین و دیپلماسی دیجیتال

دیپلماسی دیجیتال به‌عنوان استفاده از اینترنت و فناوری‌های نوین ارتباطی اطلاعات برای کمک به دستیابی به اهداف دیپلماتیک تعریف شده است. این تعریف بر تعامل بین اینترنت و دیپلماسی متمرکز است و از تغییرات مبتنی بر اینترنت در محیطی که دیپلماسی در آن انجام می‌شود گرفته تا ظهور موضوعات جدید در دستور کار دیپلماتیک مانند امنیت سایبری، حریم خصوصی و موارد دیگر را شامل می‌شود (Petlach, 2023: 79). به عبارت دیگر، دیپلماسی دیجیتال استفاده از تکنیک‌های ارتباط دیجیتال برای مقاصد دیپلماتیک

است. دیپلماسی دیجیتال یک فرایند دیپلماسی است که در مقابل عموم اجرا می‌شود و اینترنت یک فضای باز است. به همین دلیل برای اشاره به دیپلماسی عمومی نیز استفاده می‌شود. از این نظر، دیپلماسی دیجیتال می‌تواند بیانی باشد که با کاربرد دیپلماسی بین دولتی و دیپلماسی عمومی که به آن فرایند دیپلماسی بین دولت‌ها و افکار عمومی خارجی می‌گویند، از بسترهای دیجیتالی مطابقت دارد (Cakar, A. & Cakar, B. E., 2023: 101).

با توجه به این مقدمه، چین، قدرتی نوظهور در عرصه دیپلماسی دیجیتال به حساب می‌آید و با توجه به این که دیپلماسی دیجیتال به خودی خود مفهومی نو و بدیع در عرصه روابط بین‌الملل به حساب می‌آید و از طرفی چین نیز یک قدرت نوظهور در این عرصه است، نمی‌توان پیشینه تاریخی دور دستی از این کشور در حوزه دیپلماسی دیجیتال متصور بود. اما با این حال چین در سال‌های اخیر با استفاده از ابزارهای دیجیتال، تلاش کرده است تا نفوذ و حضور خود را در عرصه بین‌المللی افزایش دهد (Polyakova & Meserole, 2019: 12).

چین با اعمال محدودیت‌های گسترده بر آزادی بیان و دسترسی به اطلاعات، به دنبال ایجاد یک فضای دیجیتال کنترل شده است. این کشور با استفاده از فناوری‌های پیشرفته نظارتی، سعی در کنترل افکار عمومی و سرکوب مخالفان خود دارد و به‌نوعی اقتدارگرایی دیجیتال را با استفاده از رسانه‌های اجتماعی و زیرساخت‌های دیجیتالی دنبال می‌نماید (زمانیان و همکاران، ۱۴۰۱).

این کشور، برخلاف ایالات متحده که ذهنیت جنگ سردی را در دیپلماسی خود حفظ کرده است، از ذهنیت دیجیتالی استفاده می‌کند و به دنبال ایجاد روابط مبتنی بر منافع متقابل و همکاری در زمینه‌های مختلف است. چین از دیپلماسی دیجیتال برای تحقق اهداف مختلفی استفاده می‌کند. این اهداف عبارت‌اند از: مقابله با یک‌جانبه‌گرایی ایالات متحده؛ تقویت رقابت‌پذیری اقتصادی؛ تضعیف هویت غرب و بهبود تصویر چین (زمانیان و همکاران، ۱۴۰۱).

چین، مانند روسیه، از جریان‌های نامعتبر در دیپلماسی دیجیتال استفاده می‌کند. این کشور با استفاده از ابزارهای مختلف، سعی در انتشار اطلاعات نادرست و ایجاد تنش‌های اجتماعی در کشورهای غربی دارد. برخلاف روسیه، در دیپلماسی دیجیتال چین ما شاهد این هستیم که از شرکت‌های فناوری داخلی و خارجی به طور مؤثری استفاده می‌شود. این کشور با حمایت از شرکت‌های فناوری، سعی در توسعه زیرساخت‌های دیجیتال و گسترش نفوذ خود در فضای مجازی دارد (Stent, 2020: 3).

صادرات فناوری اطلاعات چین اخیراً از دو جهت تغییر کرده است. اولین مورد این است که محصولات و خدماتی که به فروش می‌رسند، دیگر محصولات کم‌هزینه و کم‌کیفیت نیستند. در عوض، شرکت‌های چینی ییتو<sup>۱</sup>، هایک‌ویژن<sup>۲</sup>، هواوی<sup>۳</sup> و دیگران اکنون محصولات با کیفیتی را می‌فروشند که نه تنها در چین تولید می‌شوند، بلکه در کشورهای دیگر نیز طراحی می‌شوند (Turkanis & Liang, 2020: 19). این محصولات به همان اندازه که از نظر کیفیت رقابتی‌اند، از نظر هزینه نیز قابل رقابت هستند. دوم، پکن دیگر فناوری اطلاعات را صرفاً از نظر توسعه اقتصادی نمی‌بیند، بلکه به ارزش آن برای سیاست و استراتژی خارجی چین نیز نگاه می‌کند (Hass & Rapp-Hooper, 2019: 17). شی به‌عنوان بخشی از ابتکار راهبردی «کمر بند و جاده» فناوری اطلاعات چین را به‌شدت تحت فشار قرار داده است.

تلاش‌های پکن در حال حاضر برای به‌دست‌آوردن سود حاصل از دیپلماسی دیجیتال آغاز شده است. در آسیای جنوب شرقی، مالزی فناوری تشخیص چهره چینی را در خدمات مسلح خود ادغام کرده است، در حالی که سنگاپور قصد دارد این فناوری را در شبکه‌ای از دوربین‌های خیابانی، شبیه به آن چه که پکن در کشور خود به نام اسکای نت<sup>۴</sup>، مستقر کرده است مستقر کند. در این راستا تمامی این فناوری‌ها از چین وارد خواهد شد و چین همکاری خود را برای به‌کارگیری این سیستم با سنگاپور آغاز می‌کند (Feldstein, 2019: 13).

در آفریقای جنوبی، زیمبابوه و آنگولا با شرکت‌های چینی به‌منظور ارائه هوش مصنوعی برای حکومت‌های خود، همه تحت نظارت ابتکار کمر بند جاده، قراردادهای شراکتی امضا کرده‌اند (Chutel, 2018: 8). در ونزوئلا، حکومت مادورو<sup>۵</sup> با شرکت چینی فعال در عرصه دیجیتال (زدتی‌ای<sup>۶</sup>) قرارداد بسته است برای ساخت کارت شناسایی ملی، سیستم پرداخت و سیستم هوشمندی در ونزوئلا به نام «پایگاه داده سرزمین پدری<sup>۷</sup>» که تراکنش‌های افراد را در کنار اطلاعات شخصی مانند تولدها و حساب‌های رسانه‌های اجتماعی ردیابی می‌کند، همکاری نماید. فعالان اپوزیسیون و مخالفان حقوق بشر بیم دارند که هدف واقعی مادورو این است که شرکت چینی (زدتی‌ای) به طور مؤثر «سیستم اعتبار اجتماعی» چین را در داخل ونزوئلا پیاده کند. در این سیستم ۴۳۰۰ دوربین دولتی به سرویس‌های اطلاعاتی

1. Yitu Company

2. HikVision

3. Huawei

4. SKY Net

5. Nicolás Maduro

6. ZTE Company

7. Fatherland database

ونزوئلا تصاویر گرفته شده را مخابره می‌کنند (Berwick, 2018: 2). در همین حال، در خاورمیانه، دبی به‌عنوان بخشی از برنامه «پلیس بدون افسر پلیس<sup>۱</sup>» خود، شروع به استقرار فناوری‌های دیجیتال چینی کرده است. حداقل ۱۸ کشور در حال حاضر از سیستم‌های نظارت دیجیتال چینی استفاده می‌کنند و این موضوع نشان می‌دهد که چین در این بخش از دیپلماسی دیجیتال خود برنامه‌های ویژه و کلانی دارد (Mozur et al, 2019: 3).

دیپلماسی دیجیتال چین در سال‌های آینده نیز نقش مهمی در سیاست خارجی این کشور خواهد داشت. چین به دنبال افزایش نفوذ خود در فضای مجازی و گسترش روابط دیپلماتیک با کشورهای مختلف است و علاوه بر این سعی می‌نماید با صادر کردن فناوری‌های دیجیتال خود، برندسازی نموده و تصویر مثبتی از کشور خود در نگاه مخاطبان به‌جای بگذارد.

## ۲. دیپلماسی دیجیتال چین در امارات

در کشورهایی که مشروعیت حکومت به عواملی غیر از انتخابات دموکراتیک وابسته است، کنترل افکار عمومی امری ضروری است. اگر دولت‌های خاورمیانه فناوری نظارت و سانسور بهتری داشته باشند، اتکای کمتری به نیروهای امنیتی وجود خواهد داشت و این موضوع می‌تواند فرصتی را ایجاد کند که هر کشوری که با چالش مشروعیت روبه‌رو است هزینه‌های کمتری را در این چالش پرداخت کند. پکن قصد دارد دولت‌های عربی را تقویت کند و توانایی سرکوب مخالفان را از طریق کنترل اطلاعات نظارت بر جمعیت در اختیار آنها قرار دهد (Mallinson & Joyce, 2023: 13). امارات متحده عربی یکی از این دولت‌ها است که در تلاش است تا سرمایه‌گذاری‌های پکن در زیرساخت‌های دیجیتالی را جذب نماید و از این طریق بتواند میزان مشروعیت خود را با استفاده از ابزارهای دیجیتال نظیر رسانه‌های اجتماعی، نظارت بر بسترهای فضای مجازی افزایش داده و همین‌طور تصویر مناسبی را از امارات به نگاه جهانیان برساند.

علاوه بر این، چین اقدام به سرمایه‌گذاری در حوزه هوش مصنوعی در امارات متحده عربی نموده است که یکی از خروجی‌های این سرمایه‌گذاری ابتکار (پلیس بدون افسر پلیس) است. ابتکار (پلیس بدون افسر پلیس) از سال ۲۰۱۸ فرایندهای عملیاتی‌شدن را طی نموده و قصد دارد دبی را به امن‌ترین شهر جهان تبدیل کند. این ابرشهر اکنون از یک برنامه نظارتی مبتنی بر هوش مصنوعی به نام "چشم‌ها" استفاده می‌کند. این برنامه نظارتی

<sup>۱</sup>. Police Without Policeman

می‌تواند هویت هر کسی را که از کنار یکی از ۱۰۰۰۰۰ دوربین‌های مداربسته‌ای که توسط شرکت‌های چینی هایک‌ویژن یا داهوا ساخته شده‌اند، با پیوند دادن تصویر به یک پایگاه داده متصل به گمرک فرودگاه و کارت‌های شناسایی احراز نماید. این برنامه فاز اولیه از طرح کلی ابتکار "پلیس بدون افسر پلیس" است (Gulf News, March 12, 2018).

فاز دوم این طرح شامل بهره‌برداری از یک دیده‌بان نظارتی است که به‌عنوان یک سیستم کنترل هشدار اولیه هوابرد، بر فضاهای باز شهری و پروژه‌های عمرانی و غیرعمرانی در حال ساخت نظارت می‌کند (Gulf News, March 12, 2018).

فاز سوم موسوم به (ایستگاه پلیس متحرک)، برنامه‌ای است که طی آن قرار است کلانتری‌ها و یا ایستگاه‌ها در عوض این که در مدل سنتی خود در یک ساختمان مستقر باشند، به‌صورت متحرک اقدام به گشت‌زنی در فضای شهری کرده و حتی کارهای اداری مرتبط با کلانتری‌ها در این ایستگاه‌های متحرک انجام می‌گیرد. در این طرح، بسیاری از زیرساخت‌ها و امکانات توسط چین تأمین گردیده است (Gulf News, March 12, 2018).

در سال ۲۰۲۲، شرکت مخابراتی امارات متحده عربی، یادداشت تفاهم "ام او یو"<sup>۱</sup> را با هواوی برای تحقیق، آموزش نحوه استفاده و در اختیار قرار دادن فناوری اینترنت نسل پنجم شبکه تلفن همراه<sup>۲</sup> را برای پخش زنده جام دوچرخه سواری ریاست جمهوری امضا کرد (East Asia Forum, 2022).

شرکت چینی هوش مصنوعی "سنس تایم"<sup>۳</sup> در سال ۲۰۱۹ یک دفتر مرکزی منطقه‌ای در ابوظبی افتتاح کرد که خدمات مالی و بورسی امارات و همین‌طور همکاری تجاری طرفین را با دیجیتالی شدن وارد مرحله تازه‌ای نمود. بازار جهانی ابوظبی و بورس اوراق بهادار هنگ کنگ اخیراً برای تقویت نوآوری خدمات مالی در هنگ کنگ و امارات متحده عربی با یکدیگر همکاری کرده اند (Bloomberg, 2018).

چین چندین برنامه در حال انجام در امارات دارد، از جمله:

جاده ابریشم دیجیتال: جاده ابریشم دیجیتال، یک ابتکار چینی برای ترویج همکاری و سرمایه‌گذاری دیجیتال بین چین و امارات است. جاده ابریشم دیجیتال شامل تعدادی پروژه مانند توسعه نسل پنجم شبکه تلفن همراه، زیرساخت‌های رایانش ابری و برنامه‌های کاربردی هوش مصنوعی است (Aboul-Dahab, 2021: 55).

<sup>۱</sup>. MOU (Memorandum of Understanding Agreement)

<sup>۲</sup>. 5G

<sup>۳</sup>. SenseTime Company

گفتگوی استراتژیک سطح عالی چین و امارات متحده عربی: گفتگوی استراتژیک سطح عالی چین و امارات متحده عربی، مجمعی است برای مقامات عالی‌رتبه از هر دو کشور برای بحث در مورد طیف گسترده‌ای از موضوعات، از جمله تجارت، سرمایه‌گذاری و امنیت. گفت‌وگو از سال ۲۰۰۹ به طور منظم برگزار شده است (China Embassy, 2010).

ابتکار شهرهای هوشمند چین و امارات متحده عربی: ابتکار شهرهای هوشمند چین و امارات، همکاری بین شرکت‌های چینی و اماراتی برای توسعه زیرساخت‌های شهر هوشمند در امارات است. این ابتکار شامل تعدادی پروژه مانند توسعه شبکه‌های هوشمند، سیستم‌های حمل‌ونقل هوشمند و سیستم‌های روشنایی هوشمند است (Yousfi et al, 2020: 32).

اهداف خاص برنامه‌های دیپلماسی دیجیتال چین در امارات عبارت‌اند از: افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری بین چین و امارات؛ صادرات فناوری‌های دیجیتال چینی به امارات؛ برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی در امارات به نفع چین؛ مقابله با نفوذ غرب در امارات؛ برای توسعه زیرساخت دیجیتال امارات

برنامه‌های چین در امارات با واکنش‌های متفاوتی روبرو شده است. برخی از مردم از سرمایه‌گذاری و همکاری چین استقبال می‌کنند، در حالی که برخی دیگر نگران احتمال سوء استفاده از داده‌ها و استفاده از فناوری برای سرکوب مخالفان هستند.

**تأثیر دیپلماسی دیجیتال چین بر روابط چین و امارات.** دیپلماسی دیجیتال چین تأثیر قابل توجهی بر روابط چین و امارات داشته است. این امر به تقویت همکاری‌های اقتصادی، صادرات فناوری‌های دیجیتال و تأثیرگذاری بر افکار عمومی کمک کرده است. زیرا همان‌گونه که در مبانی نظری قدرت نرم بیان شد، توجه به مقوله افکار عمومی نیز در دیپلماسی عمومی به طور عام و دیپلماسی دیجیتال به شکل خاص، حائز اهمیت است. باین حال، این موضوع همچنین نگرانی‌هایی را در مورد سوءاستفاده از داده‌ها و استفاده از فناوری برای سرکوب مخالفان ایجاد کرده است.

**تأثیرات مثبت.** تقویت همکاری‌های اقتصادی: سرمایه‌گذاری چین در زیرساخت‌های دیجیتال امارات به ایجاد شغل و جذب سرمایه‌گذاری خارجی کمک کرده است. جاده ابریشم دیجیتال همچنین همکاری بین شرکت‌های چینی و اماراتی را در تعدادی از بخش‌ها از جمله ارتباطات راه دور، هوش مصنوعی و فناوری مالی تسهیل کرده است (Aboul-Dahab, 2021: 57).

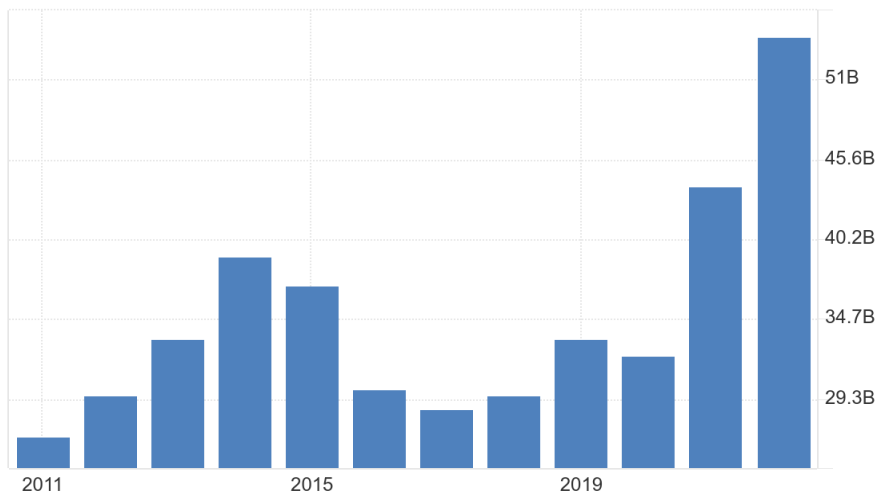
در شکل ۱ میزان صادرات چین به امارات متحده عربی از سال ۲۰۱۱ الی ۲۰۲۲ نشان داده شده است و در شکل ۲ نیز میزان صادرات امارات متحده عربی به چین بین سال‌های

## دیپلماسی دیجیتال چین در امارات متحده عربی و عربستان سعودی □ ۱۲۹

۲۰۱۱ الی ۲۰۲۲ به نمایش گذاشته شده است. با توجه به این نمودارها به راحتی می توان فهمید که همکاری های اقتصادی در سال های اخیر بین دو کشور گسترش چشمگیری داشته است که بخشی از این همکاری ها مرهون دیپلماسی دیجیتال و سرمایه گذاری چین در زیرساخت های دیجیتالی امارات است.

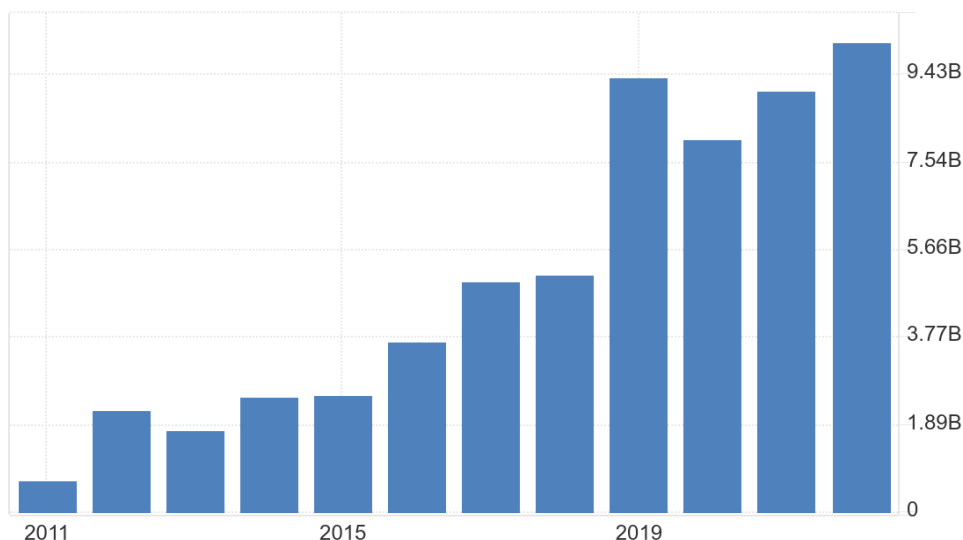
شکل ۱- نمودار میزان صادرات چین به امارات متحده عربی بین سال های ۲۰۱۱ الی ۲۰۲۲

(میلیارد دلار)



Source: tradingeconomics

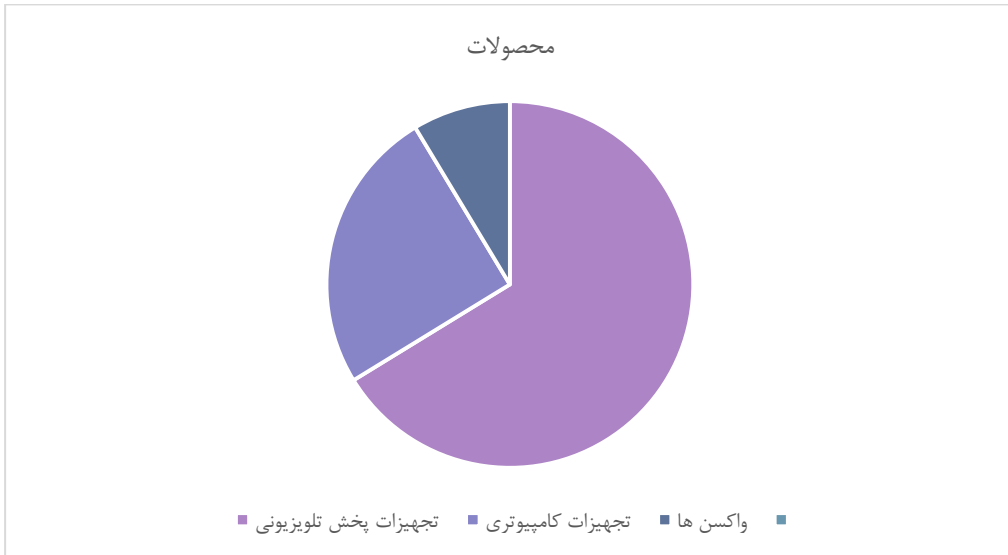
شکل ۲- نمودار میزان صادرات امارت متحده عربی به چین بین سال‌های ۲۰۱۱ الی ۲۰۲۲ (میلیارد دلار)



Source: tradingeconomics

فناوری‌های دیجیتال صادراتی: صادرات فناوری‌های دیجیتال چین به امارات متحده عربی به مدرن‌سازی زیرساخت‌های این کشور و بهبود کارایی خدمات دولتی کمک کرده است. این فناوری‌ها همچنین برای افزایش امنیت و بهبود امنیت عمومی مورد استفاده قرار گرفته‌اند (Georgetown Security Studies Review, 2023). علاوه بر این موضوع دیپلماسی دیجیتال چین به بهبود تصویر عمومی چین در امارات کمک کرده است. چین با حمایت مالی از رویدادها، تأمین مالی کمپین‌های رسانه‌های اجتماعی و استفاده از رسانه‌های سنتی، توانسته است ارزش‌های خود را تبلیغ کند و با تصویرهای منفی از کشور مقابله کند (Atlantic Council, 2022).

شکل ۳- مهم ترین محصولات که بیشترین میزان صادرات از سوی چین به امارات را داشته اند (۲۰۲۲)



Source: oec.world

نکته قابل توجه این است که بیشترین محصولات که از چین وارد و به امارات صادر شده است مربوط به رسانه و تجهیزات دیجیتالی است. در واقع سه دسته از مهم ترین محصولات که به امارات وارد می شوند، دوتای اول آن مربوط به حوزه دیجیتال و سومی مربوط به حوزه واکسیناسیون است. **تأثیرات منفی**. نگرانی هایی وجود دارد که دیپلماسی دیجیتال چین می تواند برای جمع آوری داده های شهروندان امارات بدون رضایت آنها استفاده شود. این داده ها سپس می توانند برای کنترل مخالفان یا برای اهداف دیگری که به نفع مردم امارات نیست استفاده شوند. همچنین نگرانی هایی وجود دارد که از دیپلماسی دیجیتال چین برای سرکوب مخالفان در امارات استفاده شود. امارات متحده عربی سابقه استفاده از فناوری برای کنترل شهروندان خود را دارد و این خطر وجود دارد که چین بتواند به گسترش قابلیت های نظارتی دولت کمک کند (Atlantic Council, 2022).

به طور کلی، دیپلماسی دیجیتال چین تأثیرات مثبت و منفی بر روابط چین و امارات داشته است. برای هر دو کشور مهم است که با هم کار کنند تا اطمینان حاصل شود که تأثیرات مثبت بیشتر از تأثیرات منفی است. چین می تواند نگرانی های مربوط به سوء استفاده از داده ها و سرکوب مخالفان را با شفاف تر کردن فعالیت های دیپلماسی دیجیتال خود برطرف

کند. امارات همچنین می‌تواند با وضع قوانین قوی‌تر حفاظت از داده‌ها و ایجاد مکانیسم‌های نظارتی مستقل از حریم خصوصی شهروندان خود محافظت کند.

### ۳. دیپلماسی دیجیتال چین در عربستان

در سال ۲۰۱۸، عربستان و چین ابتکار جاده ابریشم دیجیتال<sup>۱</sup> را راه اندازی کردند که هدف آن اتصال زیرساخت‌های دیجیتال چین و عربستان سعودی و تقویت همکاری در زمینه‌هایی مانند نسل پنجم شبکه تلفن همراه، رایانش ابری و کلان داده است. این تلاش در طرح عظیم کمربند و جاده چین همچنین به بهبود شبکه‌های مخابراتی، سیستم‌های پرداخت موبایلی، فناوری نظارت و سایر حوزه‌های با فناوری پیشرفته کمک می‌کند. از طریق جاده ابریشم دیجیتال، چین اقتدارگرایی دیجیتال را گسترش داده و ابزار فناوری اطلاعات دیجیتال برای نظارت، سرکوب و تأثیرگذاری بر جمعیت داخلی و خارجی را صادر می‌کند (Aboul-Dahab, 2021: 61).

شرکت‌های نوآور چینی؛ مانند هواوی<sup>۲</sup>، علی‌بابا<sup>۳</sup> و هایک‌ویژن<sup>۴</sup>، فناوری تشخیص چهره، ابزارهای تحلیلی پیشرفته، سیستم‌های نظارت تصویری هوشمند و زیرساخت‌های مخابراتی را به کشورهای سراسر جهان ارائه می‌کنند. یکی از مهم‌ترین مقاصد صادراتی این شرکت‌ها، عربستان سعودی است. به طور مثال علی‌بابا کلود<sup>۵</sup> پلتفرم‌های تجزیه و تحلیل داده را برای مدیریت شهر هوشمند ارائه می‌دهد. این شرکت، بازوی محاسبات ابری غول فناوری چینی علی‌بابا، حضور قابل توجه و برنامه‌های بلندپروازانه‌ای در عربستان سعودی دارد.

در همین راستا علی‌بابا کلود یک سرمایه‌گذاری مشترک با یکی از شرکت‌های فعال در حوزه فناوری اطلاعات عربستان به نام شرکت محاسبات ابری عربستان<sup>۶</sup> در سال ۲۰۱۷ را به سرانجام رساند. این سرمایه‌گذاری مشترک، ستون فقرات علی‌بابا کلود است و تمامی پروژه‌های پیشنهادی عربستان را بر اساس انطباق با فرهنگ این کشور عملیاتی می‌کند. هم‌اکنون نام این سیستم همکاری "محاسبات ابری عربستان و علی‌بابا" است (Aboul-Dahab, 2021: 59).

چین در عرصه استفاده از مزارع ترول‌ها<sup>۷</sup>، ربات‌ها، و حساب‌های جعلی که توسط افرادی که برای این کار استخدام شده‌اند مدیریت می‌شود، برای تبلیغات به نفع دولت، حمله به

1. Digital silk road

2. Huawei

3. Alibaba

4. Hikvision

5. Alibaba Cloud

6. Saudi cloud computing company

7. Troll

مخالفان، تقویت اطلاعات نادرست و دامن زدن به تنش‌های اجتماعی تجربیات مختلفی دارد. در این زمینه نیز پکن با ریاض همکاری‌های گسترده‌ای را آغاز نموده است. نیویورک‌تایمز مدعی است که صدها نفر در یک مزرعه ترول در ریاض کار می‌کنند تا انتقاد مخالفان حکومت را بی‌اثر نمایند (Newyork Times, 2018).

عربستان سعودی و امارات متحده عربی با شرکت‌های مخابراتی چینی همکاری کرده‌اند تا به ساخت شبکه‌های نسل پنجم تلفن همراه و دیگر پایه‌های کلیدی برای آینده دیجیتالی کشورهایشان کمک کنند. زین، یک شرکت سعودی، سرویس نسل پنجم شبکه تلفن همراه را با استفاده از تجهیزات هواوی راه‌اندازی کرد و توسعه شهر هوشمند (نئوم) احتمالاً با فناوری‌های شرکت (علی‌بابا) انجام خواهد شد. این همکاری در حوزه‌های سیستم‌های حمل‌ونقل هوشمند و سیستم‌های روشنایی هوشمند انجام می‌گیرد (Yusuf & Abdulmohsen, 2022: 3).

در سال ۲۰۱۷، چین و عربستان سعودی یک یادداشت تفاهم (ام او یو)<sup>۱</sup> در زمینه همکاری در زمینه هوش مصنوعی امضا کردند. هدف این تفاهم نامه ارتقای همکاری بین شرکت‌های چینی و عربستان سعودی در توسعه فناوری‌های هوش مصنوعی برای کاربردهای مختلف از جمله مراقبت‌های بهداشتی، حمل و نقل و امنیت است. چین همچنین در صنعت رسانه عربستان سعودی سرمایه‌گذاری کرده است؛ از جمله، تأمین مالی کمپین‌های رسانه‌های اجتماعی و حمایت از تولید محتوای چینی زبان. این به بهبود تصویر چین در عربستان سعودی کمک کرده و درک فرهنگ چینی را در میان مردم عربستان سعودی افزایش داده است (Fulton, 2020: 518).

در حالی که حضور شرکت‌های چینی در حوزه دیجیتال و به طور کلی دیپلماسی دیجیتال چین در قبال عربستان سعودی مزایای غیر قابل انکاری را ارائه می‌دهد، اما با چالش‌های جدی‌ای نیز مواجه هستند. چالش‌هایی نظیر نگرانی‌های مربوط به حریم خصوصی داده‌ها و وابستگی احتمالی به فناوری چینی که عربستان باید به‌تمامی این موضوعات واقف بوده و نگرانی در مورد این چالش‌ها را بر طرف سازد. با این حال، تعهد شرکت‌های چینی به انطباق با قوانین عربستان و ارائه راه‌حل‌های مناسب برای رفع این نگرانی‌ها توانسته است این اعتماد را تقویت کند و راه را برای همکاری و گسترش آن باز نماید.

**تأثیر دیپلماسی دیجیتال چین بر روابط چین و عربستان.** دیپلماسی دیجیتال چین در قبال عربستان سعودی تأثیر قابل توجهی بر روابط بین دو کشور داشته است و بر جنبه‌های مثبت و منفی تأثیر می‌گذارد.

---

<sup>۱</sup>. MoU

**تأثیرات مثبت.** تقویت همکاری اقتصادی: سرمایه‌گذاری چین در زیرساخت‌های دیجیتال عربستان سعودی، برنامه‌هایی مانند راه ابریشم دیجیتال و همکاری در پروژه‌هایی مانند (نئوم) رشد اقتصادی را تحریک کرده و فرصت‌های جدیدی را برای مشارکت‌های تجاری ایجاد کرده است. این سرمایه‌گذاری‌ها موجب گردیده تجارت بین چین و عربستان سعودی به سرعت رشد کرده و از ۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۱ به ۷۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ رسیده است. واردات محصولات عربستان بخش مهمی از تولید چین برای بازارهای جهانی را تشکیل می‌دهد، در حالی که واردات عربستان سعودی از چین به رشد عربستان کمک کرده است (Chen & Han, 2019: 17).

همچنین این رشد ادامه داشته و از ۷۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ به ۸۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۱ رسیده است. نکته جالب توجه این است که این رشد تجاری از سال ۲۰۱۲ سال به سال افزایش داشته اما از سوی دیگر آمار میزان تجارت عربستان با ایالات متحده و اتحادیه اروپا سال به سال رو به کاهش بوده است.

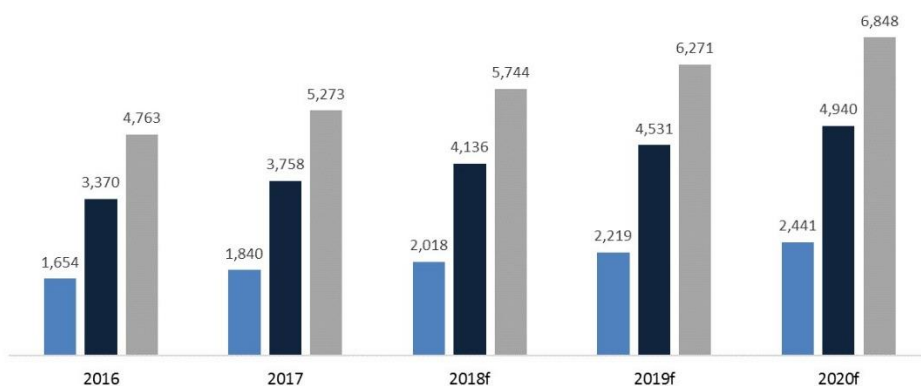
جدول ۱- میزان تجارت خالص عربستان سعودی با چین، ایالات متحده و اتحادیه اروپا  
(برحسب میلیارد دلار)

تجارت با اروپا (میلیارد دلار)	تجارت با ایالات متحده (میلیارد دلار)	تجارت با چین (میلیارد دلار)	تجارت خالص عربستان سعودی در هر سال
۷۰	۶۲.۷	۶۴.۳	۲۰۱۱
۷۴.۳	۷۵.۳	۷۹.۳	۲۰۱۲
۷۵.۲	۷۲.۱	۷۲.۲	۲۰۱۳
۷۳	۶۷.۱	۶۹.۱	۲۰۱۴
۵۶.۹	۴۳.۲	۵۱.۸	۲۰۱۵
۴۹.۱	۳۶	۴۲.۹	۲۰۱۶
۵۲.۶	۳۶	۵۰.۱	۲۰۱۷
۶۲.۷	۳۸.۲	۶۳.۵	۲۰۱۸
۵۷.۴	۲۸.۳	۷۸.۱	۲۰۱۹
۴۳.۸	۲۰.۶	۶۷.۲	۲۰۲۰
۵۳.۱	۲۵.۱	۸۷.۳	۲۰۲۱

پیشرفت فناوری: تخصص چین در رایانش ابری، هوش مصنوعی و فناوری‌های شهر هوشمند به عربستان سعودی کمک کرده است تا زیرساخت‌های خود را مدرن کند، خدمات عمومی را بهبود بخشد و کارایی عملیاتی را افزایش دهد. این پیشرفت موجب گردیده است که عربستان خود نیز توانایی صادرات ابزار تکنولوژی را به دست آورد.

#### شکل ۴- میزان فروش ابزارهای بخش تکنولوژی عربستان - ۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰

آبی: فروش نرم‌افزار - سرمه‌ای: فروش سخت‌افزار کامپیوتری - بنفش: فروش خدمات فناوری



Source: ussaudi.org

علاوه بر این، سرمایه‌گذاری‌های عربستان سعودی در حوزه رایانش ابری در سال ۲۰۱۸ حدود ۱.۲ میلیارد بود که این عدد در سال ۲۰۲۲ به حدود ۲.۳ میلیارد دلار رسید (ussaudi.org).

تقویت روابط دیپلماتیک: افزایش همکاری‌ها در زمینه‌های دیجیتال، ارتباطات و تفاهم نزدیک‌تر بین دو دولت را تقویت کرده است و به طور بالقوه منجر به روابط دیپلماتیک باثبات‌تر و سازنده‌تر شده است. در آگوست ۲۰۱۷ نیز و در دیدار سه روزه زانگ جاویل<sup>۱</sup> از عربستان، چین و عربستان قراردادهایی به ارزش ۷۰ میلیون دلار امضا کردند. این قراردادها روابط دو کشور را وارد عصر نوینی کرد. کم‌تر از چند ماه بعد، ۶۰ توافق دیگر در حوزه‌های گوناگون تجاری، انرژی، خدمات پستی، ارتباطات و رسانه‌های جمعی به امضا رسید. در این زمان بود که محمدبن سلمان از پروژه (چشم‌انداز ۲۰۳۰) پرده‌برداری کرد. این چشم‌انداز را می‌توان در راستای طرح یک کمربند و یک جاده چین توصیف کرد. در راستای این طرح

<sup>۱</sup>. Zhang Gaoli

عربستان زیرساخت‌های حمل‌ونقل دیگری را در کشور شروع کرده است که با طرح یک کمربند یک جاده هماهنگ می‌باشد (Gao, 2017: 9).

حمایت سرسختانه عربستان از طرح یک کمربند یک جاده و به تبع آن طرح جاده ابریشم دیجیتال برای چین بسیار حائز اهمیت است. این تعاملات و همکاری‌های استراتژیکی همه‌جانبه چین و عربستان فرصت‌های بسیاری را در سطوح جدیدی، ایجاد کرده است. این همکاری‌ها در حال حاضر برای دو کشور که درصدد ایجاد تغییرات اقتصادی و سیاسی در سطح منطقه‌ای و جهانی با رویکردی واقع‌گرایانه در حال پیگیری هستند.

بهبود تصویر چین: کمک چین به پیشرفت دیجیتال عربستان سعودی، آنها را به‌عنوان یک شریک فناوری قابل‌اعتماد نشان می‌دهد و به طور بالقوه نگرش‌های منفی موجود در منطقه را کاهش می‌دهد. این موضوع باعث شده است که تصویری که در بین کشورهای خاورمیانه از چین متبادر بشود این باشد که چین کشور صلح‌طلبی است که به دنبال منافع متقابل و گسترش همکاری در حوزه‌های مختلف است. دقیقاً همان تصویری که چین علاقه‌مند است از خود در نگاه جهانیان بسازد.

**تأثیرات منفی.** نگرانی‌های حفظ حریم خصوصی داده‌ها: نگرانی‌هایی در رابطه با اشتراک‌گذاری داده‌ها و دسترسی چین به داده‌های حساس جمع‌آوری‌شده از طریق زیرساخت‌ها و پروژه‌های فناوری وجود دارد. این می‌تواند مسائل مربوط به عدم اعتماد طرفین را ایجاد کند و به طور بالقوه حاکمیت داده‌های عربستان سعودی را تضعیف کند. همچنین اتکای بیش از حد به فناوری چینی نگرانی دیگر عربستانی‌ها است که می‌تواند آسیب‌پذیری‌هایی را برای عربستان سعودی در آینده ایجاد کند، وابستگی را افزایش دهد و گزینه‌های فناوری را بالقوه محدود کند.

نگرانی‌های حقوق بشر: برخی از کشورها و دولتمردان غربی نگران هستند که فناوری چین می‌تواند برای نظارت و کنترل اجتماعی در عربستان سعودی مورد استفاده قرار گیرد که به طور بالقوه در تضاد با ارزش‌های دموکراتیک است و نگرانی‌های حقوق بشر را افزایش می‌دهد. البته این موضوع تا حد زیادی مربوط به ترس کشورهای غربی از کاهش نفوذ خود در عربستان هم می‌شود. تلاش‌های دیپلماسی دیجیتال چین ممکن است به‌عنوان تلاشی برای مقابله با نفوذ غرب در منطقه تلقی شود که به طور بالقوه تنش‌های ژئوپلیتیکی ایجاد می‌کند و روابط بین‌المللی را پیچیده می‌کند (Shehu, 2021: 14).

به طور کلی، دیپلماسی دیجیتال چین تأثیر متفاوتی بر روابط چین و عربستان سعودی داشته است. در حالی که رشد اقتصادی، پیشرفت فناوری و روابط دیپلماتیک قوی‌تر را تقویت کرده است، نگرانی‌هایی را در مورد حفظ حریم خصوصی داده‌ها، وابستگی فناوری، حقوق بشر و پویایی‌های ژئوپلیتیکی نیز ایجاد کرده است. آینده این رابطه به این بستگی دارد که چگونه به این نگرانی‌ها رسیدگی شود و چگونه همکاری می‌تواند برای دو طرف سودمند باشد و در عین حال خطرات احتمالی را کاهش دهد. هر دو کشور باید از شفافیت، احترام به استانداردهای اخلاقی و استفاده مسئولانه از فناوری برای شکوفایی پایدار روابط اطمینان حاصل کنند.

#### ۴. نگاه مقایسه‌ای

به طور کلی چین در سال‌های اخیر به‌طور فزاینده‌ای از دیپلماسی دیجیتال برای گسترش نفوذ خود در جهان استفاده می‌کند. این امر در مورد کشورهای عربی نیز صدق می‌کند. چین در امارات و عربستان دو رویکرد متفاوت را در دیپلماسی دیجیتال خود اتخاذ کرده است. در امارات، چین بر روی گسترش نفوذ اقتصادی و فرهنگی خود تمرکز کرده است. این امر از طریق سرمایه‌گذاری‌های فناوری، همکاری‌های تجاری، گردشگری و فرهنگ و رسانه صورت می‌گیرد. چین در تلاش است تا حضور خود را در امارات به‌عنوان یک شریک اقتصادی و فرهنگی پیشرو تثبیت کند.

در عربستان، چین بر روی تقویت روابط سیاسی و نظامی خود تمرکز کرده است. این امر از طریق فعالیت‌های رسانه‌های اجتماعی، فعالیت‌های فرهنگی و سرمایه‌گذاری‌های نظامی صورت می‌گیرد. چین در تلاش است تا حمایت عربستان را از سیاست‌های خود در منطقه به دست آورد. این تفاوت در رویکرد دیپلماسی دیجیتال چین در امارات و عربستان ناشی از عوامل مختلفی است. از جمله این عوامل می‌توان به تفاوت‌های سیاسی و اقتصادی دو کشور، اولویت‌های چین در منطقه و همچنین شرایط خاص هر کشور اشاره کرد.

## جدول ۲- تفاوت های مدل دیپلماسی دیجیتال چین در کشورهای عربستان سعودی و امارات متحده عربی

عربستان	امارات	ویژگی
سیاست و امنیت	اقتصاد و تجارت	محور اصلی دیپلماسی دیجیتال
رسانه های اجتماعی، فعالیت های فرهنگی، سرمایه گذاری های نظامی	سرمایه گذاری های فناوری، همکاری های تجاری، گردشگری، فرهنگ و رسانه	ابزارهای دیپلماسی دیجیتال
تقویت روابط سیاسی و نظامی با عربستان	گسترش نفوذ اقتصادی و فرهنگی چین در منطقه	اهداف دیپلماسی دیجیتال

منبع: یافته های پژوهشگران

چین در سال های اخیر سرمایه گذاری های دیجیتال زیادی در امارات انجام داده است. این سرمایه گذاری ها شامل زیرساخت های دیجیتال، فناوری های نوظهور، و رسانه های اجتماعی می باشد. حجم و گستردگی این سرمایه گذاری ها نشان دهنده اهمیت امارات برای دیپلماسی دیجیتال چین است. چین همچنین بر فناوری های نوظهور در امارات تمرکز کرده است. این فناوری ها، مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، و واقعیت مجازی، دارای پتانسیل بالایی برای رشد اقتصادی و اجتماعی هستند. چین با سرمایه گذاری در این فناوری ها، می تواند به توسعه اقتصاد و جامعه امارات کمک کند و نفوذ خود را در این کشور افزایش دهد. علاوه بر این، چین با نخبگان اماراتی تعامل نزدیکی دارد. این تعاملات به چین کمک می کند تا دیدگاه های نخبگان اماراتی را درک کند و روابط خود را با این افراد بهبود بخشد. با وجود نقاط قوت، دیپلماسی دیجیتال چین در امارات نیز با برخی نقاط ضعف مواجه است. یکی از این نقاط ضعف، ابهام در مورد ماهیت و اهداف دیپلماسی دیجیتال چین است. چین در مورد اهداف خود در این زمینه توضیحات روشنی ارائه نمی دهد. این امر باعث می شود که برخی از کشورها و نهادها نسبت به اهداف چین بدبین باشند. از دیگر نقاط ضعف دیپلماسی دیجیتال چین در امارات، عدم تطابق اهداف این دیپلماسی با اهداف دیپلماسی امارات است. امارات به دنبال توسعه روابط خود با کشورهای غربی است. در مقابل، چین به دنبال گسترش نفوذ خود در منطقه است. این اختلاف اهداف می تواند به ایجاد تنش بین دو کشور منجر شود. علاوه بر این، چین به دلیل نقض حقوق بشر و دموکراسی مورد انتقاد قرار گرفته است. این انتقادات می تواند به کاهش پذیرش دیپلماسی دیجیتال چین در امارات و سایر کشورهای جهان منجر شود.

### جدول ۳- نقاط ضعف و قوت دیپلماسی چین در امارات متحده عربی

نقاط قوت	نقاط ضعف
سرمایه‌گذاری‌های کلان در زیرساخت‌های دیجیتال	عدم شفافیت در برخی از فعالیت‌های دیجیتال چین
حضور گسترده شرکت‌های فناوری چینی در امارات	سیاست‌های کنترلی چین در حوزه دیجیتال
تمرکز بر توسعه فناوری‌های نوظهور	عدم توجه کافی به مسائل فرهنگی و اجتماعی امارات
استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای گسترش نفوذ	محدودیت‌های دسترسی به اینترنت در امارات

منبع: یافته‌های پژوهشگران

از سوی دیگر، چین در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری‌های کلانی در زیرساخت‌های دیجیتال در عربستان انجام داده است. این سرمایه‌گذاری‌ها شامل ساخت شبکه‌های نسل پنجم تلفن همراه، مراکز داده و زیرساخت‌های ابری می‌شود. این زیرساخت‌ها به چین کمک می‌کند تا نفوذ خود را در اقتصاد دیجیتال عربستان افزایش دهد و دسترسی به بازارهای دیجیتال این کشور را بهبود بخشد. نکته جالب توجه این است که چین در رسانه‌های اجتماعی عربستان حضور گسترده‌ای دارد. این حضور شامل راه‌اندازی حساب‌های کاربری رسمی در پلتفرم‌های مختلف، تولید محتوای فرهنگی و خبری، و مشارکت در تبلیغات می‌شود. این حضور به چین کمک می‌کند تا روایت‌های خود را در فضای دیجیتال عربستان منتشر کند و نفوذ خود را در میان مردم این کشور افزایش دهد.

اما از سویی دیگر باید گفت، همان‌طور که برخی از کشورهای عربی نگرانی‌هایی در مورد امنیت فناوری‌های چینی دارند عربستان نیز این نگرانی را احساس می‌نماید. این نگرانی‌ها ناشی از گزارش‌هایی در مورد استفاده چین از این فناوری‌ها برای جاسوسی و سرکوب شهروندان خود است. این نگرانی‌ها می‌تواند مانع از گسترش نفوذ دیجیتال چین در عربستان شود.

عدم توجه کافی چین به مسائل سیاسی و اجتماعی در دیپلماسی دیجیتال خود و تمرکز بیشتر بر مسائل اقتصادی می‌تواند باعث شود که چین از مسائل سیاسی و اجتماعی مهم در عربستان غافل شود و این غفلت می‌تواند منجر به نارضایتی مردم عربستان و کاهش نفوذ چین در این منطقه شود.

#### جدول ۴- نقاط ضعف و قوت دیپلماسی دیجیتال چین در برابر عربستان

نقاط قوت	نقاط ضعف
سرمایه‌گذاری‌های کلان در زیرساخت‌های دیجیتال	سوءظن‌های امنیتی در مورد فناوری‌های چینی
حضور گسترده در رسانه‌های اجتماعی	عدم انطباق ارزش‌های چینی با ارزش‌های عربی
تمرکز بر همکاری‌های اقتصادی	عدم توجه کافی به مسائل سیاسی و اجتماعی

منبع: یافته‌های پژوهشگران

#### نتیجه‌گیری

در مجموع می‌توان گفت علی‌رغم وجود برخی از چالش‌ها و نقاط ضعف در دیپلماسی دیجیتال چین در برابر عربستان سعودی و امارات متحده عربی، آنچه که قابل مشاهده و ملموس است، آن است که دیپلماسی دیجیتال چین در قبال این کشورها پیشرفت و توسعه روزافزونی دارد و این چالش‌ها با این که می‌تواند موانعی را بر سر راه چین ایجاد کند؛ اما قابل حل است و چین نیز تا به امروز ابتکاراتی را برای حل این موانع از جمله پایبندی به قوانین انطباق با کشورهای عربی را به کار برده است. چین توانسته است اعتماد دولت‌های عربی نظیر عربستان و امارات را به دست آورد و در آینده‌ای نه‌چندان دور این اعتماد از دولت‌های عربستان و امارات به ملت و شهروندان آن‌ها نیز سرایت خواهد کرد. این همان هدفی است که چین به دنبال آن در دیپلماسی دیجیتال خود بوده است: ایجاد یک تصویر مثبت و صلح‌طلب در ذهن مخاطبان خارجی خود.

#### منابع و مأخذ

##### فارسی

زمانیان، معصومه، شریفی، سید مهدی، شیخ‌الاسلامی، محمدحسن، و نرگسیان، عباس. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی دیپلماسی دیجیتال آمریکا، بریتانیا، چین و روسیه، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، سال هفتم بهار و تابستان ۱۴۰۱ شماره ۹.

شاه‌رضایی، فاطمه، و شیرزادی، رضا. (۱۳۹۷). ورزش، سیاست و روابط بین‌الملل. *فصلنامه مطالعات بین‌المللی*. دوره ۱۵، شماره ۳ - شماره ۵۹، بهمن ۱۳۹۷

شیخ الاسلامی، محمدحسن، و نوری، حامد. (۱۳۹۶). **دیپلماسی عمومی**. تهران، نشر مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، ۱۴۰۱.

داداندیش، پروین، و احدی، افسانه. (۱۳۹۰). جایگاه دیپلماسی عمومی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران. **فصلنامه روابط خارجی**، ۳(۹).

نای، جوزف. (۱۳۸۷). **قدرت نرم**. ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری. تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، چاپ اول ۱۳۸۷.

واتانامه، یاسوشی، و مکانل، دیوید. (۱۳۹۰). آموزش عالی، **فرهنگ عامه و قدرت نرم: مطالعه موردی ژاپن و ایالات متحده**. ترجمه سید محسن روحانی، تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، چاپ اول، ۱۳۹۰.

### لاتین

- Petlach, M. (2023). Digitalization of Public Diplomacy: An Instance of Nation Branding and Its Use in Southeast Asia. In **Global Perspectives on the Emerging Trends in Public Diplomacy** (pp. 75-101). IGI Global.
- Cakar, A., & Cakar, B. E. (2023). Evaluation of Websites as Digital Diplomacy Tools in Terms of Design Criteria: In the Case of Sports Ministry of Turkey and Kyrgyzstan. In **Maintaining International Relations Through Digital Public Diplomacy Policies and Discourses** (pp. 95-106). IGI Global.
- Stent, A. (2020). Russia and China: Axis of revisionists. **Brookings Series on Global China**, 1-13.
- Vila Seoane, M. F. (2023). China's digital diplomacy on Twitter: The multiple reactions to the Belt and Road Initiative. **Global Media and Communication**, 19(2), 161-183.
- Repnikova, M., & Chen, K. A. (2023). Asymmetrical discursive competition: China–United States digital diplomacy in Africa. **International Communication Gazette**, 85(1), 15-31.
- Zhang, X., & Ma, Y. (2022). China's emerging digital diplomacy strategies. **China's international communication and relationship building**, 31-46.
- Alden, C., & Chan, K. (2021). Twitter and digital diplomacy: China and COVID-19.
- Pamment, J. (2013). Articulating Influence: Toward a Research Agenda for Interpreting the Evaluation of Soft Power. **Public Diplomacy and Nation Brands**, SCIEDIRECT, December 17.
- Fan, Y. (2008). Soft Power: Power of Attraction or Confusion? **Place Branding and Public Diplomacy**, SPRINGER, May 10.
- Nye, J. (2008). Diplomacy and Soft Power. **SAGEPUB**, March 1.
- Nye, J. (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics. **New York: Public Affairs**, ISBN-10: 1586483064.
- Feldstein, S. (2019). "The Road to Unfreedom: How Artificial Intelligence is Reshaping Repression," **Journal of Democracy**. Volume 30, no. 1.
- Hass, R., & Rapp-Hooper, M. (2019). Responsible competition and the future of US-China relations, Seven critical questions for strategy.
- Turkanis, C. E., & Liang, W. (2020). Kai-Fu Lee, AI Superpowers: China, Silicon Valley, and the New World Order. **Boston, MA: Houghton Mifflin Harcourt 2018**.

- Chutel, L. (2018). China is exporting facial recognition software to Africa, expanding its vast database. **Quartz Africa**, 25.
- Berwick, A. (2018). How ZTE helps Venezuela create China-style social control. **Reuters**, November, 14.
- Mozur, P., Kessel, J. M., & Chan, M. (2019). Made in China, exported to the world: The surveillance state. **New York Times**, 24 (April).
- Mallinson, F., & Joyce, K. (2023). **Georgetown Security Studies Review** Volume 11 Issue 1.
- Chen, D., & Han, W. (2019). Deepening Cooperation Between Saudi Arabia and China. **King Abdullah Petroleum Studies and Research Center**, 24.
- Gao, C. (2017). Closer ties: China and Saudi Arabia sign \$70 billion in new deals. **The Diplomat**, 27, 2017.
- Shehu, E. (2021). United States and China Power Transition in the Middle East: The cases of the Kingdom of Saudi Arabia and the Islamic Republic of Iran.
- Yusuf, N., & Abdulmohsen, D. (2022). Saudi Arabia's NEOM Project as a Testing Ground for Economically Feasible Planned Cities: Case Study. **Sustainability**, 15(1), 608.
- Fulton, J. (2020). China-Saudi Arabia Relations Through the '1+ 2+ 3' Cooperation Pattern. **Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies**, 14(4), 516-527.
- Aboul-Dahab, K. M. (2021). The virtual silk road between China and the Arab states. **Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies**, 15(1), 51-65.
- Yousfi, H., Din, B. H., & Omar, R. (2020). Quality Investment Decisions in Building Sustainable Smart Cities in the United Arab Emirates. **Sustaining Global Strategic Partnership in the Age of Uncertainties**, 5(6), 116.
- Polyakova, A., & Meserole, C. (2019). Exporting digital authoritarianism: The Russian and Chinese models. **Policy Brief, Democracy and Disorder Series**, 1-22.
- <https://www.insideprivacy.com/privacy-and-data-security/saudi-arabia-issues-new-personal-data-protection-law/>
- <https://ussaudi.org/ksa-information-technology-market/>
- <https://gulfnnews.com/uae/crime/dubai-rolls-out-police-without-policemen-initiative-1.2186841>
- <https://www.eastasiaforum.org/2022/>
- <https://www.bloomberg.com/profile/company/1475539D:HK>
- <https://tradingeconomics.com/china/exports/united-arab-emirates>
- <https://georgetownsecuritystudiesreview.org/>
- <https://www.atlanticcouncil.org/commentary/podcast/chinese-soft-power-projection-in-mena/>
- <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/chn/partner/sau>
- <https://www.nytimes.com/2018/10/20/us/politics/saudi-image-campaign-twitter.html>
- [http://sa.china-embassy.gov.cn/eng/zggccgx/201006/t20100605\\_1693078.htm](http://sa.china-embassy.gov.cn/eng/zggccgx/201006/t20100605_1693078.htm)